

ЗА САМОСТІЙНІСТЬ,
ЗА СОБОРНІСТЬ,
ЗА ДЕМОКРАТІЮ

НАРОДНА ВОЛЯ

NARODNA WOLA — THE PEOPLE'S WILL

ОДИН ЗА
ВСІХ, ВСІ ЗА
ОДНОГО

РІК XXXI. Ч. 28. СКРЕНТОН, ПА., ВІСНОК, 11 БЕРЕЗНЯ, 1941.

ЦІНА ТРИ ЦЕНТИ — PRICE THREE CENTS

SCRANTON, PA., TUESDAY, MARCH 11, 1941. XXXI YEAR. No. 28.

СТАЛІН СТЯГАЄ ЧЕРВОНУ АРМІЮ НА КАВКАЗІ, ЩОБ ПРИ НАГОДІ ЗАБРАТИ ЧАСТИНУ ТУРЕЦЬКОЇ ТЕРИТОРІЇ

ЮГОСЛАВІЯ ГОТОВА ПІДДАТИСЬ НІМЕЦЬКОМУ НАТИСКОВИ; ГРЕЦІЯ ВІДПОВІДАЄ НОВОЮ ОФЕНЗИВОЮ В АЛБАНІЇ

БРИТАЙСЬКА АРМІЯ УВІЙШЛА З СОМАЛІ В ГЛИБИНУ ЕТІОПІЇ, ЗАНЯЛА ТРЕТИНУ СХІДНІХ КОЛОНІЙ ІТАЛІЇ

Повідомлення з Європи дають основу до здогадів, що совітська Росія ладиться відіграти супроти Туреччини ту саму роль, яку вона взяла на себе від початку теперішньої війни. Якщо Туреччина буде нападена з заходу армією Гітлера, то від сходу вмишлює мабуть на турецьку територію Червона Армія, щоб забрати частину Туреччини для Сталіна.

Події занадто нагадують недавню справу з Румунією, щоб не викликати таких здогадів. Коли Гітлер збирався недавно окупувати Румунію, Сталін стягав свої війська на румунським кордоні. Зпершу дехто вважав це погрозою для Гітлера. Але швидко справа закінчилась мирним поділом добіч.

Тепер повідомляють, що совітське військо збирається на Кавказі, недалеко східного турецького кордону. Знов дехто пояснює це погрозою в сторону Гітлера. Дехто сподівається, що совітського спротиву проти німецького походу на Дарданелі. Але обережніші обсерватори добачають, що назріває новий торг між Гітлером і Сталіном коштом Туреччини. Якщо Гітлер рішиться йти на Дарданелі, Сталін дістане своє відшкодування коштом турків.

Німецькі літаки на Родосі
Тимчасом натиск Гітлера на Туреччину змагається. З Стамбулу повідомляють, що на італійським острові Родос, недалеко побережжя Туреччини, появились відділи німецьких літаків та що таксамо в Болгарії прибувають нові відділи німецької армії на турецький кордон.

Туреччина знаходиться в стані поготівля. Під зброєю стоїть 600 тисяч вояків, більшість яких розміщена вздовж болгарського кордону. Турецький уряд ладився проголосити розпорядки для урегулювання справи транспорту на випадок приходу британської армії до Туреччини, однак в останній хвилі здержав їх видання, щоб не викликати більшого загострення ситуації.

Югославія готова до уступок
Югославянський міністер закордонних справ, Маркович, збирався їхати сьогодні до Берліна і Берхтесгаден, щоб підписати договір про ненапад з Німеччиною.

Югославія знаходиться в скрутній становищі між натиском Німеччини і сильною опозицією власного населення проти спілки з німцями. Внаслідок того югославянський уряд шукає виходу, який дозволив би Гітлера, але одночасно зберіг би Югославію передпримусом приступлення до спілки з державами "осі" і перед німецькою військовою окупацією.

Поки що югославянський уряд згодився підписати з Ні-

СОВІТИ ВІЩУЮТЬ ВІЙНУ ТУРЕЧЧИНИ З НІМЕЦЬКОЮ

Совітський військовий часопис "Красная Звезда", переказуючи погляди чужоземних обсерваторів на сучасний стан речей, підкреслює думку, що Туреччина неминухо вступить у війну, як тільки німці попрякують зайняти Салоніки. Тоді Туреччина дозволить англійській флоті пройти через Дарданелі й Босфорську протоку, а також висісти англійським військам на території європейської Туреччини. Туреччина, мовляв, рішилась всіма силами захистити свою територію, хоча "вісь" прикладає зусиль, щоб затримати Туреччину та Югославію принаймні в стані нейтральності.

МОРСЬКІ ВТРАТИ

Англійський уряд опублікував, що якби відомості німців про те, скільки вони потопили англійських кораблів, були правдиві, то Англія вже давно нічого не мала б. Бо згідно з німецькими оповіщеннями вони потопили 34 першорядних бойових англійських кораблів, тоді як Англія всього їх мала лише 15; летунських моток "потоплено" вже 13, а їх всього було 7. Підводних човнів "потоплено" 71, тоді як всього було 58. Лише торпедовців німці потопили не всіх, бо з 185 "затопили" 144.

Морські втрати Німеччини та Італії англійський уряд оцінює так: всього вони втратили 614 торгових пароплавів, обсягом більше ніж в 3 мільйони тон. З того 435 пароплавів потоплено або захоплено в полон, а 179 заперто в нейтральних портах; 54 пароплавів, обсягом 281,000 тон, поставлено на службу Англії.

півночі. Обидві ці армії стріляють правдоподібно біля столиці Аддіс Абаба і тим чином розірвуть Етіопію, і разом з тим італійські військові сили в ній, на дві частини. Перешкоди остаточно закінченню війни в Етіопії можуть хіба дощі, що в цей час повинні вже були початись на протяг шість тижнів.

В Еритреї бої йдуть далі за італійську гірську твердиню Керен.

ПОЧАЛИСЬ ВУГІЛЬНІ ПЕРЕГОВОРИ

Сьогодні почались у готелі Билтмор у Нью Йорку переговори юні і вугільних операторів про новий контракт. Обидві сторони кажуть, що порозуміння можливе і що страйку не буде. Згідно з деякими поговірками, юнія жадає 30-годинного тижня праці і підвишки платні одного долара денно. Офіційно поки що нічого не відомо про умови однієї чи другої сторони.

Дотеперішній контракт вигає 1-го квітня. В вугільних юніях є 430,000 членів. Продукція м'якого вугля піднялась з 393,000,000 тон у 1939 році на 454,000,000 тон у 1940 році. Сьогоднішня продукція за два перші місяці точно така сама, як була в січні й лютому 1940 року.

НІМЕЦЬКЕ ПОГРОЖУВАННЯ ССРС

Вслід за совітською нотою Болгарії з Будапешту повідомляють, що німецькі офіцери в Румунії заявляють про неминучість сутички з ССРС. Для того, мовляв, німецьке військо в Румунії збільшиться. Румунів підбадьорюється заявою, що, "коли прийде час", німецька армія поверне їм "за вірність" Басарабію. Разом з тим німецька влада вживає всіх способів у Румунії, щоб до жадних сутичок з червоним військом не доходило.

НІМЕЦЬКА АКАДЕМІЯ В ПРАЗІ

В Празі на Градчанах, у знаменитій історичній "Шпанельській залі" відкрили в присутності протектора Нойрата й президента Гахи Німецьку Академію.

Президентом Академії призначено проф. Фіфтіцера, який в своїй промові підкреслив, що німецька мова має запанувати по всьому світу, усуваючи французьку й англійську. Поруч з Академією засновано Товариство Приятелів Німецької Академії. Вся ця акція направлена проти славянської професури, яка недавно маніфестувала свою солідарність з приводу ювілею наукової діяльності відомого знавця славянських мов, югославянського професора Мурка в Празі.

ВІДКИНУЛИ ДОПОМОГОВИЙ ПЛАН ГУВЕРА

Англійська амбасада у Вашингтоні повідомила допомогивий комітет Гувера, що британська флота не пропустить до окупованих німцями країв американської харчевої допомоги. Англії кажуть, що така допомога облегла би німцям окупацію, продовжила б тим війну і в висліді довела б до довшого і страшнішого неволення тих народів. У відповіді далі підкреслено, що англійська блокада не є звернена спеціально проти харчів чи проти газоліну, а проти цілої господарської воєнної машини Гітлера. Американська поміч тільки помогла б німцям краще організувати ті країни, які частину своєї проти-англійської акції.

РОЗДВОЄННЯ ЧЕХІВ

Чеська преса починає подавати матеріали, які свідчать про те, що в самому чеському суспільстві у свідомляється глибше роздвоєння.

Чеські прані кола, які здавна бажали ближчої співпраці з німцями, хоч і недовдоволені німецькими насильствами, все ж таки не перестають доводити необхідність співпраці. В останні місяці цю думку почав розвивати в краєві чеській пресі відомий військовий чеський фахівець, полковник Еміль Моравець, що за республіки уважався найкращим військовим теоретиком у справах оборони Чехословаччини проти Німеччини. Тоді він критикував політику Бенеша за поблажливе відношення до німців; тепер — навпаки.

ЯПОНЦІ УСТУПИЛИ З ПІВДЕННОЇ ХІНИ

Японці кажуть, що вони забрали своє військо з міст і пристаней південної Хіни після того, як це військо "виконало своє завдання". Хінці твердять, що вони викинули японців з провінції Квантунг.

ЗАВІ

Обильний сніг, що падав два дні — суботу й неділю — перервав комунікацію на бичинах, а частинно й на головних шляхах східних степів. В Нью Йорку нападало стільки снігу, що очискування вулиць коштує більше як мільйон доларів денно.

ЗАКОН ПРО ПОМІЧ АНГЛІЇ УХВАЛЕНИЙ 60 ДО 31 ГОЛОСАМИ

Несповна три місяці після того, як 11-го січня внесено в обидвох палатах конгресу закон про допомогу Англії, відомий під короткою назвою "ленд енд ліз бил ч. 1776", сенат ухвалив його 60 голосами проти 31. Три хворі сенатори подали до відома, що були б голосували за цей закон, один хворий був би проти.

Перед остаточною ухвалою, яка запала в суботу, 8-го березня ввечері, демократична більшість повідкидала всі поправки, внесені ізоляціоністами. Поправки мали на меті заборонити вживання американської армії і флоти поза американськими посістями і західною півкулею, та не дозволити на вживання американських кораблів для охорони морських транспортів зі зброєю.

Між сенаторами, що голосували за закон, було 49 демократів, 10 республіканців і 1 незалежний. Проти голосувало 13 демократів, 17 республіканців і 1 прогресивний сенатор.

Закон цей зараз у понеділок передано спільній комісії конгресу і сенату, щоб вирівняти деякі розходження. Сподіється, що при тій нагоді буде

пропущена поправка конгресу, щоб з існуючих припасів не передавати Англії більше як десять відсотків. Правдоподібно сьогодні відбудеться формальне затвердження вжитого тексту закону сенатом і конгресом, після чого президент дістане його до підпису.

Замітне було те, що багато сенаторів, які вносили поправки і виступали проти поодиноких точок закону, в остаточному голосуванні віддали свої голоси за нього.

Ухвалення цього закону зробило дуже сильне враження в Італії і Німеччині. Берлінське радіо зі страшною злобою виступило проти Америки. Таксамо в окупованих німцями державах німецькі команданти й провідники висловились з обуренням проти американського "вмешування в чисто європейські справи".

Військові і цивільні влади поробили вже всі приготування, щоб негайно після того, як закон стане правосильним, вислати в Англію все, що можна і на що закон дозволяє. По вісткам з Вашингтону, Америка передасть Англії ще кілька нацих торпедовців в заміну за один чи більше папирників.

СТРАЙК АВТОБУСІВ У НЬО ЙОРКУ

Поверх пів мільйона ньюйорчан мусіли в понеділок іти пішки до праці, або шукати інших засобів комунікації після того, як кондуктори, шофери і механіки двох великих автобусових компаній вийшли на страйк. Вони домагаються 25 відсотків підвишки платні, трьох тижнів платних вакацій і одностайного восьмидиного дня праці. Дотепер вони мали тільки два тижні вакацій і одержували найбільше від 74 до 90 центів платні за годину. Час праці не був все точно означений і в більшості випадків робітники діставали тільки звичайну заплату за позачасову платню.

ТАЄМНИЧИЙ ПОЖАР

При арсеналі в дільниці Френкфорд у Філадельфії згорів магазин з припасами магнетизу і інших складників, які вживалися при виробі пороху. Рівно місяць тому згорів такий самий магазин у тому самому арсеналі, серед точно таких самих обставин. Пожар почався в неділю над ранком, коли в арсеналі не було нікого, так що ніхто не втратив життя. Міські й федеральні влади ведуть слідство.

НАРІД НЕНАВИДИТЬ КОМУНІСТІВ

Американська громадянка з Шикаго, Ольга Кошанська, що недавно повернулася з Сибіру, запевняє, що російський нарід ненавидить комуністів. О. Кошанська, вдова поміщика директара варшавської консерваторії, перебувала у своїх приїздах на Волині в Ковелі, коли туди прийшла червона армія. Не маючи можливості доказати своє американське громадянство, вона була ареш-

ДОМАГАННЯ СТАЛЕВОЇ ЮНІЇ

Організаційний комітет сталевих робітників передав найбільшій компанії, Юнайтед Стейтс Стіл, домагання десятицентової підвишки платні за кожну годину праці. Коли це домагання не буде сповнене до 20 днів, юнія має право повісти контракт. Переговори, які велись до цього часу і в яких компанія погоджувалась на 2 і пів цента підвишки так довго, як фабрики будуть працювати на 85 відсотків своєї працездатності, перервано. Юнія не прийняла пропозиції компанії.

ПОМЕР ПИСЬМЕННИК ШЕРВУД АНДЕРСОН

Відомий американський письменник, Шервуд Андерсон, помер несподівано в Крісто-бал, Канал Зоун, у 64-ому році життя. Він описував у своїх оповіданнях і повістях американське життя і його повість "Вайнсбург, Огайо", дорівнює найкращим творам Сінклера Луїса і Т. Дрейзера. Інші його повісті це "Кони і люди", "Темний сміх", "Білі білі", "Смерть у лісі" та "Кит Брендон". Темою його оповідань є американське життя в малих містечках, на фармах, у лісах і на степах. Дехто порівнює його твори з писаннями російських авторів Достоєвського і Чехова. Писати він почав у старшому віці.

НОВІ БОЄВІ ЛІТАКИ ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ

Одно з подвір'я фабрики літаків Кертіс-Райт в Бофало, Н. Й., з новими літаками для американської армії. Ця фабрика продукує тепер денно по десять нових літаків і скоро має значно збільшити цю продукцію.

ЗА САМ ДО ПИСИ

ЗА АНІЗАЦІЮ БІЗНЕСМЕНІВ

(Вилкс-Бери, Па.)
Гав я в Народній Волі, а ж в інших українських га-
лах, повідомлення і оголо-
шення про те, що в Нью Йорку
зганяли українських Бізнесменів. Мене та
справа зацікавила. Маємо ж
ми у Вилкс-Бери не союз, а
Українську Кооперативу, де
наші люди гуртом ведуть вже
20 літ "бізнес" і то з успіхом.
Про це недавно був довгий
допис в Народній Волі, тому
ближче над тим не буду
спішуватись.

На підставі досвіду з цю
нашою Українською Коопера-
тивною мені зараз прийшло на
думку, що такий Союз Украї-
нських Бізнесменів зможе ма-
ти успіх тільки тоді, коли він
об'єднує в окремі свої відділи
підприємств однієї категорії:
купців разом, кравців окремо,
реставраторів знову в одну
групу, і так далі. Такі групи
будуть мати дійсно спільні ін-
тереси і вони зможуть роби-
ти дешево таке, з чого членам
групи буде справляти користь.

Найбільша така група буде
правдоподібно складатись з
українських торговців спожив-
чими товарами, чи як тут ка-
жуть "бучерс енд гросерс". Та-
ких купців між українцями
найбільше і їм справді є для
чого об'єднуватись. Ось у нас,
у Вилкс-Бери, заохотилося та-
ке стоварищення "Гросерни-
ків", що називається "Вайон-
мінг Голсейл Дистрибуїнг
Компані". До нього належать
власники крамниць різних на-
ціональностей, в тому числі
багато поляків і словаків.

При заложенні товариства,
три роки тому, кожний член
зложив готівкою сто доларів,
як свій уділ. За зібрані гроші
вони відчинили гуртову (гол-
сейл) крамницю споживчих
товарів, яку назвали "Академі
Стор", і там кожний може ку-
пувати потрібні йому для про-
дажу продукти, таксамо як і
в інших "голсейл" складах.
Ціни менш більш такі самі, од-

нак член спілки може дістати
двоцилиндровий кредит. При кі-
нці року оброховуються зиски
і розділюються між шерівців.
Минулого року кожний ше-
ровець, окрім доброго товару
і вигідного, хоч невеликого,
кредиту, дістав до своїх сто
доларів сто п'ядесят доларів
зиску. Через те ціна уділів
підскочила і новий член, всту-
паючи, мусить платити за свій
"шер" вже 122 долари. Спілка
розвивається добре і задумує
збудувати свій власний дім і
склад.

Я точно не знаю, але думаю,
що подібне можна би зроби-
ти в Нью Йорку, де, як мені ка-
зали, є кілька сот наших "гро-
серників" і "бучерів". Правда,
там мусить бути й гостра кон-
куренція, але таке гуртове під-
приємство, оброховане не на
негайний зиск, а на вигоду і
кінцему користь, може зроби-
ти багато доброго.

Не беруся казати, чи і що
можна зробити в тому напрям-
ку в інших ділянках торгівлі,
хоч думаю, що й кравці, куш-
нірі й інші могли б скориста-
ти з подібної спілки. Всі вони,
об'єднані в Союзі Українських
Бізнесменів, могли б служити
собі радою, кредитом і свої-
ми зв'язками.

З власного досвіду знаю, що
в такому ділі є важна дуже
чесність і знання тих, хто бе-
реться його вести, а також
точна громадська контролі.
Вона може декому здаватись
непотрібною, дехто певно бу-
де проти неї бурмотіти, але
це неважне: наслідком такої
контролі зростає довіра до
організації, поширюється її
добре ім'я, а часто поправля-
ються помилки і занедбання.

Правдоподібно в інших міс-
тах є також більше число укра-
їнських бізнесменів, подіб-
но як в Нью Йорку. Вони та-
кож повинні би зганяювати-
тись, найти способи корисної
для себе співпраці, а коли вже
було б кілька таких місцевих
"С. У. Б.", тоді можна би по-
думати про їх об'єднання чи
якийсь інший спосіб співпра-

ці. Та це справа будучності і
раніше будемо дивитись, що
вийде з роботи ньюйорських
бізнесменів, та чи найдуть во-
ни наслідувачів деінде.

Петро Лавний

ПРОТИВНИКИ ВІЙНИ
ПІДУТЬ НА КОНСЕР-
ВАЦІЙНУ ПРАЦЮ

Згідно з заявою С. А. Дик-
стра, директора Комісії Поборо-
вої Служби, вироблено добре,
щоб ті, хто по совісті проти-
виться військовій службі, пра-
цювали на проектах консерва-
ції землі та насаджування де-
рев, під цивільною управою.
До такого вирішення справи
прийшло після конференції
президента з представниками
департаментів агрикультури та
внутрішніх справ, як рівнож
переговорів з представниками
Виділу Соціального Забезпече-
ння.

Закон поборової служби при-
писує, що кожний, хто підля-
гає військовій службі, а кому
сумніння через його релігійне
визнання та вірування не до-
зволяє приймати участі у вій-
ні, може бути призначений до
небоевої служби при війську,
а на випадок, коли і цьому
протриває, то до якої не-
будь праці на загальну ко-
ристь держави під цивільною
управою.

Кілька соток людей уже
призначено до таких консерва-
ційних робіт, а ще більше
їх піде, коли програма буде
поширена. Вони займуть опо-
рожнені табори Корпусів Ци-
вільної Консервації. Інші табо-
ри, котрі створили доброволь-
чі групи на стейтових і дер-
жавних площах на протязі
кілька останніх років, будуть
теж згодом відкриті для при-
міщення таких людей. Уря-
довці департаментів хлібороб-
ства і внутрішніх справ мати-
муть нагляд над технічними
подробностями програми, але
головна керма буде спочивати
в руках Комісії Поборової
Служби, котра буде теж заря-
джувати постачанням харчів,
одежі та ліків. Релігійні ор-
ганізації будуть покривати пев-

ну частину витратів, а сама
армія постачатиме прибори до
нічлігу та все, що потрібне до
прохарчування.

Відповідні власті призна-
ють, що теперішній план це
тільки своєрідна спроба, яка
може бути змінена пізніше
відносно способів фінансуван-
ня та відповідальності.

Тимчасом директор С. А.
Дикстра повідомив усі місцеві
Комісії Поборової Служби,
щоб прихильно відносились
до совісних противників війни
і примінювали до них усі до-
точні приписи закону. Дальше
він заявив, що право одиниць,
котрі відчувають уразу від-
носно ношення зброї, мусить
бути пошановане.

"Одною зі складових частин
свободи совісті це право
одиниці бути противником-
ношення зброї. Так як це право
є пошановане в Англії, так са-
ме і в Сполучених Державах
охорона прав одиниці є га-
рантована законом поборової
служби."

Згідно з заявою урядовців
поборової служби, треба спо-
діватись, що кожного року
яких вісім до десяти тисяч
противників війни буде вноси-
ти прохання про звільнення їх
від обов'язків військової служ-
би. На підставі теперішніх
даних обчислено, що около
половина з них прийме не-
боеву службу працю, а реш-
та будуть вдовольняти тільки
виконанням обов'язків чисто
цивільного характеру. Прези-
дент Розевелт недавно тому
видав свій виконний розпоря-
док, з котрого виходить, що
медици та інші подібні відді-
ли армії треба враховувати
до небоєвої служби.

Загальна Рада — ФЛІС

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРОПА-
ГАНДА НА ДАЛЕКОМУ
СХОДІ

З Шангаю повідомляють, що
на Далекому Сході в останні ча-
си надзвичайно зросла боль-
шевицька чинність, особливо
в Шангаї. Большевики вико-
ристовують напруження між
Японією та Сполученими Держ-
авами. Ширять летючки з
закликом "Геть японців" і з
закликом "Геть американських

та англійських імперіалістів"
з Філіппин, Голандської Індії,
Індонезії та всієї Хіни. Шангаї
залито большевицькою "літе-
ратурою". В кінематографах
показуються прихильні Сові-
там фільми. Совітські агенти
купують крамниці й пропагу-
ють своїм покупцям комуні-
стичну політику. В багатьох
далекосхідних портах появи-
лося чимало совітських паро-
плавів, хоч торговля там дуже
мала. Совітські агенти скупо-
вують рідкий метал вольф-
рам, невідомо чи для СССР чи
для Німеччини.

ТВОРЕЦЬ НОВІТНЬОЇ
ТУРЕЧЧИНИ

В час, коли очі цілого світа
звернені на Туреччину, інте-
ресно пригадати собі людину,
яка з розваленої султанської
імперії врятувала частину, за-
селену в більшості чисто ту-
рецьким населенням і створи-
ла з неї сильну, боеву держа-
ву. Тою людиною був бувший
султанський генерал, Мустафа
Кемаль Паша, який увійшов в
історію під іменем Кемаля
Ататурка, себто "Кемалю, Бать-
ка Турків".

Родився Мустафа 1881-го
року в родині дрібного мит-
ного урядовця у місті Салоні-
ках, яке тепер належить до
Греції. Батько його був неза-
мітною людиною і, здається,
не мав великого впливу на
свого сина.

Мати Ататурка була зви-
чайною македонською селян-
кою. Вона не вміла ні читати,
ні писати. Проте відзначалася
незвичайно бистрим, здоровим
розумом і глибокою релігій-
ністю. По ній залишилися бу-
ли Кемалю такі прикмети:
невичерпана енергія, здорові
глузди та глибокий погляд його
сталевої очей.

Верхом мрій його матері
було те, щоб побачити свого
сина у священничому одязі. Ма-
лого Кемалю віддали до релі-
гійної школи і він вже по ро-
ці знав напам'ять цілу араб-
ську азбуку та захоплював
свою матір, рецитуючи її ве-
черами уступи з магомедан-
ського святого письма Кора-

УВАГА! ДІТРОЙТ І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

Українська Федерація в стейті Мишиген

— влаштує —

ВЕЛИКИЙ КОНЦЕРТ
У 127-МУ РІЧНИЦЮ НАРОДЖЕННЯ
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

В НЕДІЛЮ, 16-ГО БЕРЕЗНЯ (МАРТА) 1941 Р.

SCOTTISH RITE CATHEDRAL AUDITORIUM
Masonic Temple, Temple Ave. & Second Blvd., Detroit.

ПОЧАТОК РІВНО В 3-ІЙ ГОДИНІ ПОПОЛУДНІ

Вступ 75 центів; резервові крісла \$1. 25.

В концертній програмі візьмуть участь: Оперо-
вий артист МИХАЙЛО ГОЛІНСЬКИЙ, артист скрипак
РОМАН ПРИДАТКЕВИЧ, Український Національний
Хор "Думка" під управою Івана Атаманця, Хор імені
І. Котляревського під управою Леона Нахвостача і
Мандолінова Оркестра "Боян" під управою Ф. Сін-
кевича.

ну. Та одного дня хлопчина
зворохобився і заявив, що до
школи не піде: навіщо гайну-
вати час на науку чужої мови?
Він хотів вчитись по турець-
ки.

"Турок може бути тільки
воєм"

Коли батько втратив посаду
митного урядовця і зайнявся
торгівлею, хотів спершу при-
містити сина в себе. Та дівчак
обурився на пропозицію бать-
ка: "За ніщо в світі. Торгов-
ля — це професія для греків,
вірмен та жидів. Турок може
працювати тільки на риллі, або
стати воєм."

Свій план він негайно зре-
алізував, бо здав із відзначен-
ням іспит до кадетської шко-
ли. Його незвичайний талант
запевнив йому безплатну нау-
ку у військовій школі. Мати
приймає рішення сина з резиг-
нацією. Адже військова служ-
ба — це теж свого роду служ-
ба Алагові. Адже можна боро-
тись з невірними.

Не мешкав з матір'ю

Коли Кемаль скінчив 19 літ,
став підпоручником. Тоді він
спровадив свою маму (батько

тимчасом помер) до Стамбу-
лу, винайняв їй дімок на пе-
редмісті, одначе сам не меш-
кав з мамою. Свою постанову
він так оправдував:

"Хоч я дуже шанував свою
маму, проте не міг я з нею
мешкати, бо тоді я опинився
би у трудному положенні. Я
мусив би або її слухати, або
легковажити її поради. А як-
же ж міг я її слухати, коли во-
на жінка 25 літ від мене стар-
шою — чи не був би це по-
ворот до минулого? А не слу-
хати її — це означало б хви-
лювати її турбувати матірне
серце, турбувати маму, що бу-
ла ідеалом всіх чеснот, які має
селянка, та ніжністю почувань
великої дами."

На військовій службі

Після деяких початкових
труднощів, наслідком бунтар-
ської вдачі молодого Мустафи
Кемалю, досвідніші старшини
пізнали його здібності і він
швидко посувався вгору по
щаблях військової кар'єри.

Головою того центра був
Мустафа Кемаль, тоді вже Па-
ша, себто генерал. Він був без-
грошей, з невеликою горст-
кою грошей.

(Продовження на стор. 4)

В. Винниченко

ЗА СИБІРОМ СОНЦЕ СХОДИТЬ...

(Продовження)

Закопавши книжки, підв'язав
лопати під пальта, засуну-
ли причадили й обережно ви-
ставили голови з бурянів. У
перевулку нікого ніяк не бу-
ло, хоч зараз розбій роби.

— Ну, гайда! — суворо ска-
зав Гаврик і перший на карач-
ках поліз з буряну.

Дорога до різниць лежала
так само через міст як і до
школи. Тільки аж через два
квартили після мосту треба
було повертати праворуч. О-
то ж треба було до повороту
старатися не попасти кому
небудь на очі. Бо зараз же: а
де ж книжки? А що там випи-
нається під пальтатами? (А то
лопати!) А куди завертаєте?
І-ї, запитів не оберешся.

Та так і сталося. Тільки ста-
ли наближатися до мосту, аж
гульк — Сьомко. Стоїть на
мості та кризь поруччя плює
на воду, а до школи бісова ди-
тина не хапається.

Що йому було робити? До-
жидатися, поки рушуть Сьом-
ко? Так хто небудь інший по-
бачить. Іти в обхід, на Стару
Кладку? Так далеко, часу
скільки дурно пропаде. А до
вечера треба вже печеру вико-
пати, щоб було де ночувати.
А те чортеня стояло, собі та
й стояло. Та ще й не так со-
бі, видно, стояло, не для то-
го, щоб поплювати на воду.

Поплювавши, воно швидко
озиралося і шукало по вулиці
очима, неначе когось вигляда-
ючи.

Чи не догадувався, що Гав-
рик та Михась цього ранку

незручно від швидко ходи, і
він хутко замовкав. Але зате
гостро та пильно позирав на
всі боки, щоб запам'ятати, де
який будинок, — кого грабу-
вати, кого наділяти.

А Михась і не співав, і не
позирав. Він у пам'яті переви-
рив, що навіщо витрачено,
скільки грошей зісталося та
наскільки їх вистачить. Аж гу-
бами про себе ворухив і пиль-
но дивився наперед себе неви-
домимих пукатими очима. Ли-
шався все ж таки не малий ка-
пітал: три карбованці й шіс-
нацять копійок. Як витратити
по десять копійок на день, то
й хопить більше, як на місяць.

А як буде своє коріння та я-
годи, то й того не вийде.

Але ж і довга була та ву-
лиця, кінця й краю їй не бу-
ло! Ішли-шли, а вона все та-
ка сама. Тільки доми ставали
все менші та нижчі, а паркани
довші. Та ще болото більше.
Іноді воно цілим озерцем за-
ливалось вулицю і тьмяно бли-
щало густим сивим кулішем.
Аж страшно було вступати в
нього: а чорт його зна, чи не
попадеш по саму шию в яму.

Чоботи тільки чвакали з таким
звук, неначе пляшку роз-
кубрюєш.

Ну, та розбійникам ніяке бо-
лото не страшне. Нераз, ма-
буть, доведеться й по самі ву-
ха в болотах сидіти, від воро-
гів ховатися. Кармелюк раз
аж цілий день під кияком на
возі пролежав, як його барбо-
си ловили.

Ну, а що нагрівались добре,
то це вже так. Лице Гаврико-
ви стало вже не як цибуля, а
як стиглий омакжан, червоне
та блискуче від поту. Волосся
змокріло, позидалося і, як

вимочений хвіст у півня, стир-
чало на всі боки епід шапки.
Але очі горіли, переливалися
зеленими блисками, свіжі, чисті,
веселі серед червоного об-
личчя. Навіть Михасева рівна
синявість потемніла, налилася
червоністю і лице стало фіоле-
тове, чудне, смішне. А очі ще
більше обважніли, ще тихіші
стали.

— Муляє бісова лопата! —
весело казав що-разу Гаврик
і все пересував лопату під
пальтом то в той бік, то в дру-
гий.

А Михась мовчав і тільки
притискував свою до тіла,
щоб не терла. Пустельникам
доводилось ще й не те мати,
та теріли. Симон-Стопник,
наприклад, усе життя стояв на
стовпі на одній нозі, та й то
нічого.

Аж ось, нарешті, й різниця
видко стало. Почали попада-
тися вівці, свині, воли. То гна-
ли їх різати. Вони йшли собі
поволенки, спокійно чекали
копитами в болоті й нічого не
знали. А погонщики ще й би-
ли їх кийками по ногах та по
спинах, — хоч би вже тепер
пожаліли.

— Ех, народ! Ходім швид-
ше! — суворо насулився Гав-
рик і надав ходи, щоб швид-
ше минути великі червоні во-
рота, в які загаяли худобу.

Ну, тепер, мабуть, уже швид-
ко кінцев вулиці! Уже часом
крізь хати та дерева прогля-
дали рівні зелені латки. Он за
тим поворотом, мабуть, почи-
нається вже степ. А трохи да-
лі збоку і той ліс, що видко
було з дзвінниці.

Але був і один поворот, і
другий, і третій, а хатки все
не кінчалися, та й не кінчали-

ся. І поле вже було видко з
дороги, а вулиця все тягнула-
ся. І такі самі землянки та ха-
лупки були й тут, як і на тім
боці міста. І так само було
бідно, брудно, пудно. Садки,
городи, загорожі, а ніякісінь-
кого лісу.

І не було його навіть і то-
ді, коли й садки кінчилися. До-
рога собі йшла далі за горб,
а понад нею все ті самі то сад-
ки, то городи, то зорані смуги
поля.

Але он за тим горбом уже
був, мабуть, і справжній степ,
з травою та з квітками, і ліс,
і пустельність ота, що так ма-
нила з дзвінниці.

Та й час би вже, бо ноги
такі боліли й були такі важ-
кі, неначе на них налипло все
болото з дороги. І їсти хоті-
лося, і вся сорочка була мок-
ра від поту, і в роті пересох-
ло, як літом. Швидше б до лі-
су, вибрати місце, спочинуть,
пообідіти, та й за роботу. Бо
тако нерано було, овва, не-
рано! А дні ще короткі тепер.

Але й за горбом нічого під-
ходячого не було. Знову ті
самі зорані клаті землі та ста-
рі городи з почорнілими кри-
хітними голівками забутої ка-
пусти та сухим бадиллям. А
до того по один бік дороги
ще провалля якесь розлягло-
ся. Величезне-величезне. І все
повне купами сміття. Старі
горшки, іржаві відра, череп-
ки, ганчірки, попіль, покучене
залізо. Поміж купами сміття
зализи собаки, худі, ребрува-
ті, з підгнутими хвостами, з
погрізненими вухами. А крім
собак коло куп вовтузились
якісь люди, горбом позгинав-
ши спину. Вони щось витяга-
ли з тих куп, обтрушували,

оббивали й або кидали назад
до сміття, або кляли собі в
мішки. Деякі з них сиділи на
своїх мішках і чи то куняли,
чи спочивали, чи так безна-
дійно похилилися.

А де ж ліс?!

А лісу й сліду не видко бу-
ло ніде. Скільки око хапало
вперед, по один бік дороги
були все очі самі городики,
або пооране, чорне поле, або
(понад балкою) садки. А по
другий бік — оце провалля, о-
цей смітник, а за ними ті са-
мі клаті ріллі та жовто-бурої
стерні. Подекуди видко було
то тут, то там дядьків, коней,
плуги. А лісу — ніякісінького.
Не то що дикого, непролазно-
го, розбійницького, а навіть
поганенького гаю.

— Оце т-а-ак! — сказав Ми-
хась, кліпаючи банькати ми-
очима на всі боки. — Оце ліс!
Гаврик нічого не казав і все
шукав того лісу, повертаю-
чись то в один бік, то в дру-
гий. Це ж не могло бути: ад-
же з дзвінниці ясно було вид-
но тут ліс! Марко казав, що
тут є ліс. Може не туди зай-
шли? Так он-же різниця. А за
ними зараз же й ліс видко бу-
ло. І ліс, і синю таємну-таємну
далечинь. Що ж тут таємного
та далекого?! Смітник оцей?
А оті деревця, мабуть, лісом
здавалися.

— От так ліс! — знову ска-
зав Михась і гірко покачав
голову з боку на бік.

Тут Гаврик розсердився.
— "От так ліс!" А я казав:
"Давай ходім наперед поди-
вись, чи є там ліс." А хто
казав: "Не треба"? Га? От те-
пер і "не треба". Який тут у
чорта ліс? Саме сміття, та
годі.

Михась тільки поклявся о-
чима: що правда — то правда,
— винен.

А ноги все ж таки гули та
нили від втоми. І їсти однак-
ово хотілося, чи ліс був, чи
смітник.

— Ну, давай хоч сядемо
десь та пообідаємо.

Але й сісти не було де: або
сміття, або мокра земля та то-
рішня задрипана трава.

Михась і Гаврик понуро по-
плентались вниз з горба. Там
бо внизу, праворуч от доро-
ги, якийсь садок незагородже-
ний стояв, густа травиця зе-
леніла, може там можна було
примоститися.

Садок, справді, був незаго-
роджений, але травиця й тут
була така сама, як і скрізь: рі-
десенька, ледве-ледве з землі
випнута. То тільки здалеку
здавалося, що вона густа та
велика. Ну, що ж, аби хоч не
на смітнику та не в багнюці.
І зате вже спасибі.

Михась виняв хліб, сало,
ножики, гарненько нарізав ски-
бочок, розждав на червоній
хустці. Чим не розбійницький
обід?

Та ще ж і смачний який! Ай,
Боже! Ніколи в житті так
смачно не їлося. Аж гарчало
щось у середині, як зуби вгри-
залися в сало. А сало ніжне,
соковите, з сільцю по краях.

— Ріж іще! Обідать, та-
обідать! — кле-
— Овва, на душі трохи Велтер,
стало. Сидіти налігноту, де
не дуже до "наради з амери-
да, та жди політичними про-
розиками. Вони відвідали сек-
нгаря закордонних справ, К.
Голла, і правдоподібно будуть
прийняті президентом.

401